

הניצולים מתים, אך לחברה להשבת נכסי קורבנות השואה יש זמן

ישי עזרמי. מנכ"ל החברה להשבת נכסים של נספי שואה

החברה פועלת ללא תוכנית רב-שנתית, אינה מאתרת נכסים שאינם מקרקעין ולא יחמת פעולות לאיתור בעלי הרכוש

[דוח מבקר המדינה: הטיפול בנכסים של נספי השואה](#)

[< חילקה 71 מיליון שקל במקום 130 מיליון שקל](#)

[< הבטיחו שינוי משנת 2010](#)

[< מכון ירושלים לחקר שווקים: לסגור את החברה](#)

■ ■ ■

תגיות: שיתוף במקרקעין מבקר המדינה

לאחר שבמשך עשרות שנים לא הוחזרו דווקא בישראל נכסים של קורבנות שואה לידי בעליהם או יורשיהם, הוקמה באוגוסט 2006 חברה ממשלתית שאמורה לעסוק בכך. אלא שמבקר המדינה מצא, כי פעילותה מתנהלת בעצלתיים ובחוסר יעילות, בעוד הניצולים הולכים ומתמעטים מדי יום.

בדצמבר 2005 התקבל בכנסת חוק נכסים של נספי השואה בו נקבע, כי נכסים שהמאמצים לאיתור יורשיהם לא נשאו פרי, ישמשו לסיוע לניצולי שואה ולהנצחת זכר השואה. לשם מימוש מטרות החוק, הוקמה כאמור באוגוסט 2006 "החברה לאיתור ולהשבת נכסים של נספי השואה" למשך 15 שנים.

מחזיקה נכסים ב-1.2 מיליארד שקל, החזירה 11 מיליון

על-פי דוחותיה לשנים 2007 ו-2008, החברה החזיקה בנאמנות עבור יורשיהם של נספי השואה נכסים ששוויים הכולל 680 מיליון שקל ו-648 מיליון שקל, בהתאמה. בנובמבר 2009 העסיקה החברה 45 עובדים. מפברואר 2007 עד מרס 2009 כיהן כמנכ"ל ישי עזרמי. באוגוסט 2009 החל צבי קנור לכהן כמנכ"ל החברה, וביוני 2010 הוא הודיע על סיום תפקידו.

עד אוגוסט 2009 העביר האפוסטרופוס הכללי לחברה 1,258 תיקי עיזבון אשר סווגו כתיקים של נספי שואה. בנובמבר 2009 נמצאו 1,000 תיקים שהאפוסטרופוס הכללי לא סיווג כלל ועוד כ-1,000 תיקים בהם סיווג את בעל הנכס הרשום כ"לא ידוע". בעקבות הביקורת החל האפוסטרופוס הכללי לסווג ומצא תיקים נוספים של נספי שואה. באותו מועד טרם העביר מינהל מקרקעי ישראל לחברה נכסים של נספי שואה בשווי 50 מיליון שקל שהיו בידיו.

עד אמצע נובמבר 2009 הושבו ליורשים מניות בשווי של 400 אלף שקל, כספים בסך 6.5 מיליון שקל ונדל"ן בשווי של 4.3 מיליון שקל - בסך הכול 11.2 מיליון שקל, שהם 62% משוויים. לדעת המבקר, יש למצוא בהקדם את המנגנון שיבטיח החזרת נכסים בערכם המלא.

על-פי החוק, החברה נדרשת לבצע חקירה לשם איתור נכסים של נספי שואה (ובכלל זה מיטלטלין וזכויות, לרבות כספים וניירות ערך). אולם, החברה פעלה בעיקר לאיתור נדל"ן וכמעט לא עסקה באיתור נכסים אחרים. על החברה גם הוטל לפעול לאיתור יורשים של הנכסים שהועברו לניהולה, אולם נמצא, כי איתור יזום של יורשיהם של נכסים היה נדבך שולי בלבד בפעילותה.

חילקה 71 מיליון שקל במקום 130 מיליון שקל

החברה לא גיבשה מדיניות ארוכת טווח בנושא הסיוע לניצולים ולא פעלה די לבדיקת צורכיהם. מאידך, אישרה החברה סיוע חירום לכמה ארגונים של ניצולי שואה שלא עמדו בתנאי הסף או בעקרונות שקבעה לעניין מתן התמיכה.

בשנת 2008 חילקה החברה 71 מיליון שקל כסיוע ישיר. בנובמבר 2009 בחנה החברה אפשרות למתן סיוע נוסף, הואיל ומהתקציב בסך 100 מיליון שקל שנקבע לכך לשנת 2009 נוצלו רק 60 מיליון שקל, ועל-פי פירוט הנכסים שהיה בידי החברה באותו מועד היה אפשר לחלק עוד 60 מיליון שקל.

החברה החליטה שלא לנצל את יתרת התקציב לשנת 2009 לסיוע ישיר נוסף ולהמתין עד שיאושר פרויקט "נתיב בריאות לניצולים" שנועד לאפשר מתן טיפול רפואי ותרופות ללא תשלום. באוגוסט 2010 הודיעה החברה למשרד מבקר המדינה, כי בעקבות הוצאתו של הצו האמור בידי השר באפריל 2010 הואץ יישום הפרויקט, וכי היא נמצאת בשלבים מתקדמים של יישומו.

החברה הייתה רשאית להתחיל לממש נכסים בשווי של 176 מיליון שקל כבר בסוף יוני 2009. במועד סיום הביקורת

טרם מימשה החברה שום נכס. משרד מבקר המדינה מעיר, כי מימוש נכסים הוא כלי המאפשר להשיג שתי מטרות חשובות ביותר - מתן סיוע לניצולים והנצחת זכר השואה. הואיל וההיערכות למימוש נכסים אורכת זמן רב ואי-אפשר לממש נכסים לאלתר, בין היתר משום שעל החברה לבצע איתור יזום קודם למימוש, עליה להיערך בהקדם האפשרי למימוש הנכסים, כדי שלא יהיה בכך משום מגבלה לעניין קביעת תקציב הסיוע לניצולים.

הבטיחו שינוי משנת 2010

המבקר קובע, כי בתפקודה של החברה נמצאו ליקויים רבים, והעיקריים שבהם - העדר תכנון רב-שנתי ואי-תוויית מדיניות ודרכי פעולה להשגת המטרות המרכזיות שלשמן הוקמה, לרבות איתור נכסים שאינם נדל"ן וסיוע לניצולים ובכלל זה בדיקת צורכיהם. כמו-כן, איתור יורשים באופן יזום היה נדבך שולי בפעילותה של החברה.

בתשובת החברה למשרד מבקר המדינה מאפריל 2010 נמסר, כי היא תתקן את תוכנית העבודה שלה לאיתור נכסים לשנת 2010, באופן שזו תכלול את עלות ביצוען של הפעולות ולוחות הזמנים לביצוען. עוד מסרה החברה, כי כבר בסוף שנת 2009 היא החלה לנסות לאתר גם נכסים שאינם נדל"ן, וכי היא מתעתדת להקצות לכך משאבים כספיים וכוח אדם בשנת 2010.

לדעת משרד מבקר המדינה, ראוי שהחברה תקבע סדרי עדיפויות לעניין איתור נכסים ואיתור יורשים, וכן תיערך למימוש הנכסים שבידיה כדי שיהיו לה הכלים לסייע לניצולים. עליה להכין תוכנית רב-שנתית לסיוע לניצולים על בסיס מאפייניהם הייחודיים, ובהתחשב בכך שאוכלוסיה זו הולכת ומתמעטת משנה לשנה.

מכון ירושלים לחקר שווקים: לסגור את החברה

בעקבות הדוח קורא מכון ירושלים לחקר שווקים לסגור מיידית את החברה ולהעביר את פעילותה לארגון היהודי להשבת רכוש (איל"ר), המשותף למדינה, לארגונים היהודיים הגדולים ולארגוני הניצולים. על-פי מחקר שערך בועז ארד עבור המכון, ניצולי השואה בישראל לא קיבלו 7.8 מיליארד שקל שהגיעו להם לאורך השנים, ובמקום זאת הגיע הכסף לקופת המדינה.

לדברי המכון, צבירת 850 מיליון שקל בידי החברה ואי השבת רכוש לניצולים הרבים אשר פנו אליה הם רק חלק מהתעללות משלת ישראל בניצולי השואה. המכון קבע שרוב עניי ישראל המבוגרים (מעל לגיל 75) הם ניצולי שואה, "בושה הדורשת טיפול ממשלתי וחברתי מייד", לדברי ארד. המכון קורא לערוך סקר לאיתור ניצולים באמצעות הביטוח הלאומי ולאחד ללשכה אחת את כל גופי הממשלה המטפלים בענייניהם.

◀ רשימות נוספות: [מבקר המדינה](#) | [שואה וגבורה](#)

- **בית הנשיא העניק תמיכה מוגדלת לפרויקט שזם קצב** / איתמר לויך
- **8,000 תיקים פלייליים בפרקליטות; 1,000 ממתנים למעלה משנתיים** / איתמר לויך
- **הקרן גבתה כסף - והפקירה את החסויים** / איתמר לויך
- **מבקר המדינה טעה בהחלטה לחקור את האסון בכרמל** / אבי דוידוביץ
- **בעלי הסמכות חסרי האחריות** / ד"ר אייל פסקוביץ
- **חום גבוה** / איתמר לויך

נוצר: 03/01/2011 | עודכן: 03/01/2011

לחץ כאן להדפסה